

Uluslararası
Uyguur Araştırmaları Dergisi
2017/9

1980'LI YILLARIN SONLARINDAN BUGÜNE KADAR DOĞU TÜRKİSTAN UYGUR TÜRKLERİYLE İLGİLİ TÜRKİYE'DE YAPILAN BİLİMSSEL ÇALIşMALARIN GENEL BİR DEĞERLENDİRİLMESİ

A General Evaluation of Scientific Studies in Turkey related to Uyghur Turks in the Eastern
Turkistan from the end of 1980's to the Present

Alimcan İNAYET*

Özet

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Orta Aşya'da bağımsız Türk cumhuriyetleri ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine Türkiye'de Anadolu sahası Türkleri ile muhtelif Türk boyları arasındaki ortak tarihi ve kültürel bağların tespiti, Türk milli kimliğinin yeniden inşası, Türk dünyası birliğinin sağlanması, Türkoloji ilminin güçlendirilmesini temel amaç ve hareket noktası kılan bilimsel çalışmalara hız verilmiştir. Özellikle Türk dünyasının dili, dini, tarihi, edebiyatı, folkloru, ekonomisi ve sanatıyla ilgili araştırmalar hız kazanmaya başlamıştır. Türk dünyasının önemli bir parçasını teşkil eden Doğu Türkistan ve orada yaşayan Türklerin kültürüyle ilgili çalışmalar da coşku ve heyecan dolu bu bilimsel atmosferde yeniden ivme kazanmıştır. Türkiye'de 1980'li yılların sonlarından bugüne kadar yüzlerce tez ve kitap çalışması yapılmıştır. Bu yazıda söz konusu çalışmaları Yüksek Lisans Tezleri, Doktora Tezleri ve Kitaplar olmak üzere üç maddede değerlendirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Uyguur, folklor, edebiyat, tarih, eğitim.

Abstract

After the Soviet Union collapsed, independent Turkish republics have emerged in Central Asia. So, scientific work has been given speed related to identification of common historical and cultural ties between various Turkish tribes and Turks in the Anatolian territories of Turkey, reconstruction of the Turkish national identity, ensuring the unity of the Turkish world and strengthening the Turkology. Especially the studies related to the language, religion, history, literature, folklore, economy and art of the Turkish world have begun to gain speed. East Turkistan, an important part of the Turkish world, and the Turks living there have accelerated their work on culture. Hundreds of theses and books have been studied in Turkey since the late 1980s. In this article, we will try to evaluate the mentioned studies on three topics: Master Thesis, Ph.D. Theses and Books.

Keywords: Uyghur, folklore, literature, history, education.

* Prof. Dr., Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, İzmir-TÜRKİYE, E-posta: alim1962@hotmail.com

Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Orta Asya'da bağımsız Türk cumhuriyetlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte Türkiye'de Anadolu sahası Türkleri ile muhtelif Türk boyları arasındaki ortak tarihi ve kültürel bağların tespiti, Türk milli kimliğinin yeniden inşası, Türk dünyası birliğinin sağlanması, Türkoloji ilminin güçlendirilmesini temel amaç ve hareket noktası kılan bilimsel çalışmalara hız verilmiş, Türk dünyasının dili, dini, tarihi, edebiyatı, folkloru, ekonomisi ve sanatıyla ilgili araştırmalar hız kazanmaya başlamıştır. Türk dünyasının önemli bir parçasını teşkil eden Doğu Türkistan ve orada yaşayan Türklerin kültürüyle ilgili çalışmalar da coşku ve heyecan dolu bu bilimsel atmosferde yeniden ivme kazanmış, 1980'li yılların sonlarından bugüne kadar yüzlerce tez ve kitap çalışması yapılmıştır. Bu yazıda söz konusu çalışmaları Yüksek Lisans Tezleri, Doktora Tezleri ve Kitaplar olmak üzere üç maddede değerlendirmeye çalışacağız.

A. Yüksek Lisans Tezleri

1988 yılından bugüne kadar 121 adet Yüksek Lisans tez çalışması yapılmıştır. Bunların 66'si dil, 20'si tarih, 2'si edebiyat, 6'sı sosyoloji, 5'i din, 2'si sanat, 12'si halk edebiyatı, 2'si eğitim, 1'i ekonomi, 6'sı uluslararası ilişkiler alanıyla ilgilidir. Bu çalışmaların alan ve dönemlere göre dağılımını şöyle göstermek mümkündür:

ALANLAR	TEZ ADEDİ
Dil	66
Tarih	20
Edebiyat	2
Folklor	12
Din	5
Sanat	2
Sosyoloji	6
Eğitim	2
Ekonomi	1
Uluslararası İlişkiler	6
TOPLAM	121

ALANLAR	DÖNEMLER			
	1980-1990	1991-2000	2001-2010	2011-2014
Dil	5	13	32	15
Tarih	1	5	10	4
Edebiyat				2
Folklor		3	7	2
Din			4	1
Sanat		1	1	
Sosyoloji		2	4	

Eğitim			1	1
Ekonomi		1		
Uluslararası İlişki.			5	1
TOPLAM	6	25	64	26

Bunlardan dil ile ilgili tezlerde Eski Uygur Türkçesiyle ilgili belge ve metin yayını, Yeni Uygur Türkçesinin sesbilgisi, şekilbilgisi, sözdizimi ve cümle yapısıyla ilgili sorunlar, metin aktarımı ve sözlük çalışmaları konu edilmiştir. Bu çalışmalar genelde Türkoloji bilimiyle ilgili ise de, özelde Uygur milli ve kültürel kimliğinin tanınması ve Türk dünyası jeokültürel tablosundaki konumunun tespit edilmesinde bir zorunluluktur. Çünkü dil millet olmanın ve milli kimliğin temelidir. Dilin tarihi sürekliliği, gelişim çizgi ve evreleri, günümüzdeki durumunun teşhisi kültür politikalarının düzenlenmesinde hayati öneme sahiptir.

Tarihle ilgili yapılan tezlerde genellikle eski Türk ve Uygur boylarının etnik köken ve yurtları, teritoryal sınırları, yaşam biçimleri, sosyal ilişkileri, ekonomik ve siyasi faaliyetleri belgelere dayalı olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmaların tarih bilimi açısından önem ve değeri tartışılmazdır. Ancak kültür, strateji ve jeopolitik alanındaki önemini de unutmamak gerekir. Çünkü bu çalışmalar Türklerin ortak geçmişe, ortak tarihsel belleğe, ortak milli ruha sahip olduğunun tespiti için de büyük önem arz etmektedir. Bu ortak geçmiş Türklerin ortak kaderinin belirleyicisidir.

Edebiyatla ilgili tezlerde Çağdaş Uygur edebiyatının tanınmış yazarlarından Abdurrahim Ötkür ve Ehtem Ömer'in hayatı, edebi faaliyetleri ve eserleri ele alınmıştır. Bu çalışmalar çağdaş Uygur toplumunun sosyo-politik, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısını anlamada önemli örnekler sunmaktadır.

Sosyoloji alanıyla ilgili yapılmış tezlerde ise genellikle Türkiye'deki Uygur göçmenlerinin sosyolojik yapısı, dinsel yaşamları, kültürel kimlikleri, faaliyetleri incelenmiştir. Bu çalışmalar Türk boylarının birbirleriyle bir arada barış ve huzur içinde yaşama ve kaynaşma irade ve kabiliyetine sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Dinle ilgili tezlerde Doğu Türkistan'daki İslam kurumları, Kur'an-ı Kerim üzerindeki tercüme ve yayın çalışmaları, ayrıca Uygur Türklerinin inanç sistemi ve dini faaliyetleri ele alınmıştır. Din ve inancın topluma yön verici etkisi dikkate alındığında bu tür çalışmalar büyük önem arz etmektedir.

Sanat alanıyla ilgili yapılan tezlerde Uygur Türklerinin müzik kültürü, Uygur On İki Makamı konu edilmiştir. Milli müzik milli kimliğin dışavurumudur, milli kimliği besleyen ana kaynaklardan birisidir. Müzik aynı zamanda evrensel bir değerdir. Dolayısıyla söz konusu çalışmaların Uygur kültürünün ve evrensel değerlerinin tanıtılmasında büyük önemi vardır.

Folklorla ilgili tezlerde ise daha çok Uygur halk edebiyatı ürünleri araştırma konusu edilmiştir. Destanlar, halk hikâyeleri, masallar, atasözleri, halk şiiri ve bilmeceler diğer Türk boyları arasındaki eş ve benzer metinleriyle karşılaştırılmıştır. Yapılan çalışmalar bu ürünlerin bütün Türk dünyasında ortak yapı ve muhteva özelliklerine sahip olduğunu, bunun nedeninin de ortak köken ve ortak kültürden kaynaklandığını göstermektedir. Bu tezlerde Türk boyları ortak tarihsel ve kültürel köklere sahiptir önermesi için bilimsel kanıtlar sunmaya çalışılmıştır.

Eğitim alanıyla ilgili yapılan iki tezde Doğu Türkistan'daki ilk, orta ve lise öğretmenlerinin hizmet içi eğitim süreçleri, lise öğrencilerinin beslenme ve fiziksel aktiviteleri

incelenmiştir. Bu çalışmaların Uygur eğitim sistemindeki sorunların tespit ve değerlendirilmesinde belirli önemi vardır.

Uluslararası ilişkilerle ilgili tezde Çin'deki Uygurların ayrılıkçı eğilimleri ve bunun sebepleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Yüksek Lisans tezleri Doktora tezleri kadar akademik derinlik içermese de Doğu Türkistan Türklerinin etno tarihi, kültürel değerleri, içinde yaşadıkları coğrafi koşul, ekonomik ve politik düzen hakkında genel bilgi ve fikir verecek niteliktedir.

B. Doktora Tezleri

1987 yılından bugüne kadar Uygur kültürüyle ilgili 46 adet doktora tezi yapılmış olup bunların 25'si dil, 9'u tarih, 4'ü edebiyat, 1'i sosyoloji, 2'si sanat, 4'ü halk edebiyatı, 1'i uluslararası ilişkiler alanıyla ilgilidir. Bu çalışmaların alan ve dönemlere göre dağılımı ise şöyledir:

ALANLAR	TEZ ADEDİ
Dil	25
Tarih	9
Edebiyat	4
Folklor	4
Sanat	2
Sosyoloji 1	1
Uluslararası İlişkiler	1
TOPLAM	46

ALANLAR	DÖNEMLER			
	1980-1990	1991-2000	2001-2010	2011-2014
Dil	1	7	12	5
Tarih		2	6	1
Edebiyat		4		
Folklor		1	3	
Sanat			1	1
Sosyoloji			1	
Uluslararası İliş.		1		
TOPLAM	1	15	23	7

Yukarıdaki tablodan doktora tezlerinde ele alınan konuların dil, tarih, edebiyat, sosyoloji, sanat, halk edebiyatı ve uluslararası ilişkiler alanlarıyla sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır. Dil ile ilgili çalışmalar doktora çalışmalarında da baskın gözükmemektedir. Dil ile ilgili tezlerin 10'u eski Uygurca, 11'i Yeni Uygur Türkçesi, 2'si ağız, 1'i otomatik çeviri dili ile ilgili olmuştur. Bunlardan Eski Uygurca ile ilgili tezlerde daha çok Budist dönemine ait Uygurca metinler konu edilmiş, bunların transkripsiyonu, çevirisi, açıklaması, sözlüğü, dizini ve

tıpkı basımı yapılmıştır. Eski Uygurcadaki metafor, terimler de bu çalışmaların konusunu oluşturmuştur. Yeni Uygur Türkçesiyle ilgili tezlerde ise daha çok fiil, isim, sözcük gibi konular ele alınmıştır. Yeni Uygur Türkçesinin ağızları da doktora tez çalışmasına konu olmuştur. Bazı tezlerde Uygur yazar ve şairlerinin eserlerinin dili inceleme konusu edilmiştir. Bu çalışmaların dilbilimine getirdiği yenilik ve katkılarının yanı sıra, Uygur kültürünün tarihi temelleri ve bugünkü durumunun tespiti ve yönlendirilmesinde de büyük önem arz ettiği muhakkaktır. Çünkü Uygur dili ve kültürünün Çin komünist iktidarı döneminde ciddi manipülasyonlara maruz kaldığı hepimizin malumudur. Yapılan tahribatın boyutlarının tespiti ve önlem alınması, Yeni Uygur Türkçesinin gelecek perspektifinin belirlenmesinde söz konusu dil çalışmaları stratejik öneme sahiptir.

Tarih alanıyla ilgili yapılan tezlerde Çin tarih belge ve kaynaklarına göre Orta Asya'daki etnik gruplar, Türkistan'ın sınırları, Osmanlı-Çin, Uygur-Çin siyasi ve ticari ilişkileri tespit ve incelemeye çalışılmıştır. Bu çalışmalar bugünkü Orta Asya coğrafyasının antik döneminin analizi ve Türklerin bu coğrafyadaki konumunun belirlenmesi, bugün yaşanan sorunların tarihi saiklerinin teşhisi ve anlaşılmasında son derece önemlidir. Ayrıca tarihin ve tarih bilincinin milli kimliğin inşasındaki rolü de unutulmamalıdır.

Edebiyatla ilgili tezlerde çağdaş Uygur edebiyatına ait öykü, roman ve dramalar inceleme konusu edilmiştir. Zunun Kadiri, Zordun Sabir, Abdurahim Ötkür gibi ünlü yazarların eserleri edebiyat bilimine has inceleme yöntemleriyle analiz edilmiş, söz konusu yazar ve bunların eserlerinin başarı düzeyi tespit edilmeye çalışılmıştır. Edebi eserlerin toplumun sosyolojisi, ideolojisi ve psikolojisini yansıttığı bir gerçektir. Dolayısıyla bu çalışmalar Uygur toplumunun maddi ve manevi yapısı, arzu ve istekleri, eğilimleri ve ideallerinin tespiti için önemlidir.

Folklorla ilgili tezlerde daha çok Uygur efsaneleri, masalları ve halk destanları (halk hikâyeleri) inceleme konusu yapılmıştır. Bu çalışmalarda bir anlatmanın Türk dünyası coğrafyasındaki değişik versiyon ve varyantları karşılaştırılarak bunların ortak epizot, motif ve yapı özellikleri tespit edilmiş, bu bilimsel kanıtlarla başta Rus ve Çinliler olmak üzere değişik güç merkezlerinin yıllarca farklı millet olarak empoze etmeye çalıştığı Türk boylarının aslında tek millet olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca mit, efsane ve destanların milli kimliğin temel yapı taşlarından birisi olduğu göz önünde tutulursa, bu alandaki çalışmaların halkbilimi disiplini açısından olduğu kadar politik anlamda da stratejik öneme sahip olduğu kendiliğinden anlaşılacaktır.

Sanat alanıyla ilgili yapılan tezlerde Uygur yazmalarındaki sanatsal düzen, Uygur On İki Makamı konusu işlenmiştir. Uygur On İki Makamı'nın Anadolu sahası Türk müziğiyle karşılaştırılması bu konudaki diğer çalışmalar için güzel bir örnek teşkil etmiştir. Bilindiği gibi makam müziği Türk, Hint, Arap ve İran kültürlerinde de görülen bir olgudur. Bu olgunun bütün boyutlarıyla araştırılması ve incelenmesi müzikologları bekleyen önemli bir görevdir. Türk müziğinin kültürel kökleri ve terkip kabiliyetinin tespiti için bu tür çalışmaların daha kapsamlı ve sistemli bir şekilde sürdürülmesi gerekmektedir.

Sosyoloji ile ilgili sadece bir adet doktora tezi yapılmış olup, söz konusu tezde genel kültür çevresinin dışında kalmış bir Uygur köyünün sosyolojik durumu incelenmiştir. Bu çalışmanın Uygur toplumunun bütün kesim ve boyutlarıyla anlaşılmasında önemli katkısı olduğu şüphesizdir.

C. Kitaplar

1980'li yıllardan itibaren Türkiye'de Doğu Türkistan ve Uygur Türkleriyle ilgili yayımlanan kitapların sayısı 94'tür. Bunların 29'u dil, 21'i tarih, 6'sı edebiyat, 17'si folklor,

1'i din, 1'i ekonomi, 3'ü uluslararası ilişkiler, 16'sı genel konularla ilgilidir. Bunları tablo halinde şöyle gösterebiliriz:

ALANLAR	KİTAP ADEDİ
Dil	29
Tarih	21
Edebiyat	6
Folklor	17
Din	1
Ekonomi	1
Uluslararası İlişkiler	3
Genel	16
TOPLAM	94

ALANLAR	DÖNEMLER			
	1980-1990	1991-2000	2001-2010	2011-2014
Dil	1	10	5	13
Tarih	2	7	7	5
Edebiyat		5	1	
Folklor	2	3	6	6
Din			1	
Ekonomi		1		
Uluslararası İliş.		1	2	
Genel	1	1	12	2
TOPLAM	6	28	34	26

Bu kitapların önemli bir kısmı akademik nitelikli olmakla birlikte, popüler nitelikli olanları da vardır. Bazıları daha önce yapılmış Yüksek Lisans ve Doktora tezlerinin kitaplaştırılmış nüshalarıdır. Bu kitaplar genel olarak Uygur Türklerinin dili, edebiyatı, tarihi, folkloru, dini, ekonomisiyle ilgilidir. Dil ile ilgili kitaplarda eski Uygurca ve Yeni Uygur Türkçesinin belgeleri, metni, sözlüğü, grameri ve ağızları ele alınmıştır. Edebiyat ile ilgili kitaplarda çağdaş Uygur şiiri ve bu şiirin önemli temsilcileri konu edilmiş, çağdaş Uygur edebiyatının genel durumuna ışık tutulmuştur. Tarihle ilgili kitaplarda Doğu Türkistan ve Uygur Türklerinin siyasi ve kültür tarihi, yakın çağ tarihi, 1933 ve 1944 yıllarında kurulan Doğu Türkistan Cumhuriyetleri, ünlü politik aktörler ve ayrı hanedanlıkların tarihi incelenmiştir. Folklorla ilgili kitaplarda ise Uygur halk masalları, efsaneleri, destanları ele alınmış ve metin aktarımı yapılmıştır. Ayrıca Türk dünyasının ortak değerlerinden Nasrettin Hoca'nın Uygur Türkleri arasında yayılmış fıkraları işlenmiştir. Bu çalışmalar Türk dünyasının köklü ve güçlü kültürel bağlara sahip olduğunu göstermesi açısından değerlidir. Dinle ilgili bir kitapta Doğu Türkistan Uygur Türkleri arasındaki İslamiyet anlatılmıştır. Bu çalışmanın Uygur toplumunun inanç yapısı ve sosyal ruhunun anlaşılmasında önemli bir görevi yerine getirdiği söylenebilir. Ekonomi ile ilgili kitapta

Doğu Türkistan'ın demografik yapısı ve nüfus yoğunluğunun tarım sektörü üzerindeki etki ve baskısı ele alınmıştır. Çinli göçmenlerin Doğu Türkistan'ın tarım ve ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerinin tespiti için yararlı bir çalışma niteliğindedir. Uluslararası ilişkilerle ilgili kitaplarda Çin yönetiminin Doğu Türkistan'da uyguladığı sömürgeci politikaları, Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlalleri, Çin'in dış politikasında Uygur faktörü gibi konular işlenmiştir. Genel konularla ilgili kitaplarda ise Doğu Türkistan güncel sorunları, Çin yönetiminin baskı ve zulüm politikası, gezi notları, Türk medeniyetinin önemli eserlerinden birisi olan karizler, son dönemlerde yaşanan siyasi olaylar anlatılmıştır. Bütün bunların Türkiye'de Doğu Türkistan'ın ve Uygur Türklerinin tanıtımında çok yararlı ve etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Sonuç

Türkiye'de Doğu Türkistan ve Uygur Türkleriyle ilgili bilimsel çalışmalar 1980'li yılların sonlarından itibaren ivme kazanmış, 1990'lı ve 2000'li yıllarda büyük artış göstermiştir. Bugüne kadar 121 adet Yüksek Lisans, 46 adet Doktora tez çalışması yapılmış, 94 adet kitap yayını yapılmıştır. Bu çalışmalar Türkoloji ve kültür bilimine önemli katkı sağlamakla birlikte, Doğu Türkistan'ın jeostratejik ve jeokültürel değerinin tespiti, Uygur toplumunun düşünsel birikimi, kültürel dinamikleri ve kültürel mekanizasyonunun belirlenmesi için önemli bilimsel veriler temin etmiştir. Ancak çalışmalar daha çok dil, tarih ve folklor alanlarında yoğunlaşmış, sosyoloji, din, ekonomi, uluslararası ilişkiler alanlarında boşluk oluşmuştur. Doğu Türkistan ve Uygur Türklerine yönelik kültürel, politik ve stratejik tasarımlar için boş kalan alanların hızla tamamlanması gerekmektedir. Bu tür çalışmalar Türk dünyası birliği fikrinin ütopyik değil, tarihsel ve kültürel temele dayanan ulaşılabilir gerçekçi hedef olduğunu ortaya koymaya yönelik olduğu sürece anlamlı içreik kazanacaktır.

EK: (1980'li Yılların Sonlarından Bugüne Kadar Yapılan Bilimsel Çalışmaların Genel Tablosu):

A. YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

DİL

1. Nebahat Akgün, Kutadgu Bilig'in Türkiye Türkçesinden Uygurcaya İndeksi, İstanbul Üniversitesi 1988.
2. Hülya Kasapoğlu, Modern Uygur Türkçesinde Fiil, Gazi Üniversitesi, 1988.
3. Kenan Yavan, Küçük Yeni Uygur Türkçesi Grameri, Marmara Üniversitesi, İstanbul 1989.
4. Müesser Öztürk, Çağdaş Uygurca ve Çince 1829 Temel Sözcük, Ankara Üniversitesi 1990.
5. Yıldız Kocasavaş, Uygur Halk Masalları (Gramer-Metin-Tercüme-Sözlük), İstanbul Üniversitesi, 1990.
6. Erkin Emet, Uygur Halk Destanları (Giriş-Metin-Çeviri-Sözlük), Ankara Üniversitesi, 1992.
7. Sevim Yılmaz, Hemit Tömür Hazirgi Zaman Uygur Tili Grammatikisi: Morfologiyeye (408-428. sahifelerin transkripsiyon metni ve sözlüğü), İstanbul Üniversitesi, 1993.
8. Ayşegül Sertkaya, Hemit Tömür Hazirgi Zaman Uygur Tili Grammatikisi: Morfologiyeye (205-408. sahifelerin transkripsiyon metni ve sözlüğü), İstanbul Üniversitesi, 1993.

9. İshak Bekri Goca, Hemit Tömür Hazirgi Zaman Uygur Tili Grammatikisi: Morfologiyeye (1-40. sahifelerin transkripsiyon metni ve sözlüğü), İstanbul Üniversitesi, 1993.
10. Aynur Öz, Özbekçe ve Yeni Uygurca Arasındaki Fonetik Ayraçlar Ankara Üniversitesi, 1994.
11. Veli Uçmaz, Kaşgar Devleti ve Osmanlı Devleti İle İlişkileri, Ankara Üniversitesi, 1995.
12. Ayşe Gündüz, Uygur Şiveleri Sözlüğü, Selçuk Üniversitesi, 1995.
13. Zekine Özertural, Maniheist Uygur Metinlerinin Dil Özellikleri ve Söz Varlığı, Hacettepe Üniversitesi, 1996.
14. Mağfiret Kemal, Çin'de Ming Sülalesi Döneminde Türk Dili ile İlgili Çalışmalar, Faaliyetler ve İdikut Mahkemesi Sözlüğü, 1997.
15. Emine Arpacık, Yeni Uygur Türkçesi ile Yazılan "Yüsuf-Ziléyx" Adlı Eserin Transkripsiyonu, Türkiye Türkçesine Aktarımı ve Dil İncelemesi, Muğla Üniversitesi, 1998.
16. Semra Alyılmaz, Prens Kalyamkara ve Papamkara Hikâyesinin Uygurcasının Sözdizimi, 1998.
17. Hasibe Yazıcı, Yeni Uygur Türkçesinde Arapça ve Farsça Unsurlar, 1999.
18. Minara Aliyeva, Abdulhaluk Uygur Şiirlerinin Dili, Ege Üniversitesi, 1999.
19. M. Fatih Alkayış, Ziya Samediy'in Örük Gülligen Çağda Hikâyesinde Aktarma Meseleleri, Gazi Üniversitesi, 2002.
20. Serkan Şen, Eski Uygur Türkçesinde İkillemeler, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2002.
21. Yahya Küçük, Uygurca Altun Yaruk'a Ait 50 Belge, Marmara Üniversitesi, 2003.
22. Selçuk Cantürk, Yeni Uygurca ve Özbekçe Fiilimsiler, Hacettepe Üniversitesi, 2004.
23. Murat Elmalı, Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (151-200), Marmara Üniversitesi, 2004.
24. Mehmet Köyyar, Divanü Lugati't-Türk'te /t-/ Sesi İle Başlayan Sözcüklerin Yeni Uygur Türkçesine Yansımaları, Çukurova Üniversitesi, 2004.
25. Yıldız Soydan, Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (201-250), Marmara Üniversitesi, 2004.
26. Ümit Özgür Demirci, Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (251-300), Marmara Üniversitesi, 2004.
27. Alpay Sarıyıldız, Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (101-150), Marmara Üniversitesi, 2004.
28. Gökhan Kütükçü, Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (351-400), Marmara Üniversitesi, 2004.
29. Gürşat Polat, Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (301-350), Marmara Üniversitesi, 2004.
30. Abdullah Şen, Uigurische Sprachdenkmaler'den Seçme Uygur Hukuk Belgeleri, İstanbul Üniversitesi, 2004.
31. Mehmet Çapur, Divanü Lügati't-Türk'teki Fiillerde Yeni Uygur Türkçesinde Yaşayanlar, Çukurova Üniversitesi, 2004.
32. Serpil Akbulut, Eski Uygur Türkçesi Metinlerinde Geniş Zaman Ekinin Kullanımı, 2005.

33. Şenol Korkmaz, Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (501-550), Marmara Üniversitesi, 2005.
34. Özlem Civelek, Dindışı Eski Uygurca Metinlerin Karşılaştırmalı Sözcük Varlığı, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2005.
35. Ersin Teres, Divanu Lügat-it-Türk ve Budist Uygur Metinlerinin Sözcük Varlığı Bakımından Karşılaştırılması, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2006.
36. Yusuf Savaşçı, Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (401-450), Marmara Üniversitesi, 2006.
37. Özlem Öztuncer, Uygur Şiveleri Sözlüğü (A'dan Z'ye Kadar Transkripsiyonlu Metin), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2006.
38. Okan Kont, Uygur Şiveleri Sözlüğü (S'den Y'ye Kadar Transkripsiyonlu Metin), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2006.
39. Reyila Abuduwayıtı, Çin Sınırları İçinde Yeni Uygurca Üzerinde Çalışma Yapanlar ve Onların Eserlerinden Örnekler, İstanbul Üniversitesi 2007.
40. Fikret Yıldırım, Kaşgar ve Yarkend Ağzı Sözlüğü, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2007.
41. Başak Perçin, Yeni Uygur Türkçesinin Tarihi Karşılaştırmalı Ses Bilgisi, Gazi Üniversitesi 2008.
42. Funda İlkül, Yeni Uygur Türkçesinin Yapım Morfolojisi, Gazi Üniversitesi, 2008.
43. Dilber İlimli Usul, Çağdaş Uygur Türkçesi ile Türkiye Türkçesindeki Ortak Kelimelerin Fonetik ve Morfolojik Bakımdan İncelenmesi, Erciyes Üniversitesi 2008.
44. Cansu Yılmaz, Yeni Uygur Türkçesi Zunun Kadiri Eserleri (Giriş-İnceleme-Metin-Çeviri), Fırat Üniversitesi, 2009.
45. Zemire Ahmet, Eski Uygurca Altun Yaruk Sudur'dan "Aç Bars Hikâyesi", Yıldız Teknik Üniversitesi, 2009.
46. Gülşah Azer, Budist Çevre Eski Uygur Türkçesi Metinlerinde Niteleme Sıfatları, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2010.
47. Betül Özbay, Maniheist Uygur Metinlerinin Envanterinin Hazırlanması, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2010.
48. Alonur Akhmedova, Zunun Kadiri'nin Hikâyeleri: Giriş, Metin, Dizin ve Tıpkıbasım, Marmara Üniversitesi, 2010.
49. Meltem Can, Eski Uygur Türkçesinde İkilemeler, Uludağ Üniversitesi, 2010.
50. Seçil Hirik, Eski Uygur Türkçesinde Olasılık Kipliği, Gazi Üniversitesi, 2010.
51. Abdurrahman Seymen, Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (551-600), Marmara Üniversitesi, 2011.
52. Hayriye Gül, Eski Uygur Türkçesinde Ağızlar, Gazi Üniversitesi, 2011.
53. Rümeyza Keskin, Two Level Uyghur Morphology and Uyghur Turkish Machine Translation (İki Düzeyli Uygur Morfolojisi ve Uygur Türkçe Makine Çevirisi), Fatih Üniversitesi, 2012.
54. Zerrin Usta, Eski Uygur Türkçesinin Sözcük Hazinesi, Ordu Üniversitesi, 2012.
55. Nurullah Şahin, Maniheist ve Budist Uygur Şiirinin Dilin Dört Temel Becerisi Açısından İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi, 2012.

56. Emrah Bozok, Eski Uygur Türkçesinde İstikaklı İkilemeler, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 2012.
57. Neslihan Çelik, Buddhist Çevre Eski Uygur Türkçesi Metinlerinde Tababet, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2012.
58. Kuban Seçkin, Uygur Harfli Oğuz Kağan Destanı'nın Gramer İncelemesi: Giriş-İnceleme-Metin-Notlar-Sözlük-Dizin, Nevşehir Üniversitesi, 2012.
59. Hasan Güzel, Eski Uygur Sivil Belgelerinde İktisat Terimleri, Hacettepe Üniversitesi, 2013.
60. Macidegül Batmaz, Eski Uygur Türkçesinde Tıp Terimleri, Hacettepe Üniversitesi, 2013.
61. Nurdan Benli, Eski Uygur Türkçesinde Tasarlama Kiplerinin Yapı ve İşlev Bakımından İncelemesi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2013.
62. Didem Yüncü, Buddhist Çevre Eski Uygur Türkçesi Metinlerinde Asli Söz Varlığı İncelemesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2013.
63. Ceyda Özcan, Eski Uygurca Kuanşi-im Pusar. İncelemesi-Metin-Çeviri-Alçıklamalar-Sözlük, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2014.
64. İzzet Şirin, Uygur Sivil Dökümanlarının Söz Varlığı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 2014.
65. Ümit Şahin, Zunun Kadiri'nin Hikâyelerinin Dili Üzerine Bir İnceleme (İnceleme-Metin-Aktarma-Dizin), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2014.

TARİH

1. İklil Kurban, Şarki Türkistan İslam Cumhuriyeti (1944-1949), Marmara Üniversitesi, 1987
2. Nuraniye Hidayet, Çin Kaynaklarına Göre Karahanlılar(840-1231), Hacettepe Üniversitesi, 1992.
3. Erkin Ekrem, Çin Kaynaklarına Göre Eski Türk Kavimleri (MÖ 2146-318), Hacettepe Üniversitesi, 1995.
4. Varis Abdurrahman, Divanü Lugat-it-Türk'deki Türk İllerinin Çağdaş Çin Kaynakları ile Mukayesesi ve Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi, 1997.
5. A. Doğan Toprakoğlu, İsa Yusuf Alptekin'in hayatı ve Mücadelesi, Marmara Üniversitesi, 1997.
6. Burhan Sayılır, Doğu Türkistan Davası ve İsa Yusuf Alptekin, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 1998.
7. Abdullah Bakır, Memet Emin Buğra'nın Hayatı ve Faaliyetleri, İstanbul Üniversitesi, 2002.
8. Hamza Çalgan, XX. Yüzyılda Doğu Türkistan, Fırat Üniversitesi, 2002.
9. M. Tursun Beydullah, Turfan Uygur Devleti, Ankara Üniversitesi, 2003.
10. Hisaji Tokuda, Uygur Hakanlığı Döneminde (744-840) Ticaret Faaliyet ve Yıkılışa Etkileri, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2003.
11. Kadir Tuğ, Doğu Türkistan'da Hocalar Dönemi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Bişkek 2004.
12. Abdrasul İsakov, Doğu Türkistan Tarihinde Kırgızlar'ın Tesirleri (1700 - 1878), Uludağ Üniversitesi, 2007.
13. Gülşen Tel, Bozkır Kavimlerinde Zaman ve Takvim (Başlangıçtan Uygur Dönemi Sonuna Kadar), Gazi Üniversitesi, 2008.

14. Mehmet Güldeş, Doğu Türkistanlı Uygur Türklerinin Türkiye’de Kurdukları Dernekler ve Yayın Faaliyetleri, Kırıkkale Üniversitesi, 2008.
15. Paizula Wusiman, A.N. Kuropatkin ve Onun Kaşgarya Adlı Eseri, İstanbul Üniversitesi, 2008.
16. Uluğ Kuzuoğlu, Xinjiang Between The Globes: The Ottomans in The Making of Modern Xinjiang (Küresellik İçinde Xinjiang: Modern Xinjiang Tarihinde Osmanlı Etkisi), Boğaziçi Üniversitesi, 2010.
17. Gülbahrem, Musa Sayrami’nin Tarih-i Eminiye Adlı Eseri ve Tarihi Kaynak Olarak Değerlendirilmesi, Ege Üniversitesi, 2011.
18. Kürşat Yıldırım, Bugünkü Doğu Türkistan Coğrafyasında Kurulan Şehir Devletleri ile Çin Arasındaki Münasebetler (Miladi 73 – 108), İstanbul Üniversitesi, 2011.
19. Tamer Eren, Bozkır Kültür Çevresinde Ulaşım ve Haberleşme: Başlangıçtan Uygur Dönemi Sonuna Kadar, Gazi Üniversitesi, 2013.
20. Aibibaimu Abudula, Geçmişten Günümüze Kadar Turfan Karizleri, İstanbul Üniversitesi, 2014.

EDEBİYAT

1. Hamide Güler, Çağdaş Uygur Edebiyatı Yazarlarından Ehtem Ömer ve Hikayeleri, Nevşehir Üniversitesi, 2013.
2. Derya Ersöz, Abdurehim Ötkür’ün *İz* Romanının Şahıs Kadrosu Üzerinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme, Ege Üniversitesi, 2014.

FOLKLOR

1. Alimcan İnayet, Hurilika-Hemracan Hikayesi Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma, Ege Üniversitesi, 1992.
2. Abdulkahim Mehmet, Çin Tömür Batur Destanı Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme, Ege Üniversitesi, 1999.
3. Selma Bedir, Uygur Çöcekleri, Gazi Üniversitesi, 2000.
4. Munire Ahimaiti, Uygur Halk Destanlarından Şah Adilhan Destanı, Ankara Üniversitesi, 2003.
5. H. Şükran Çatık Karadağ, Uygur Halk Edebiyatında Boz Yiğit Destanı (Metin-İnceleme-Dizin), Trakya Üniversitesi, Edirne 2006.
6. Sadık Baykara, Uygurların Tarihi Koşakları, Hacettepe Üniversitesi, 2006.
7. Saidula Yasen, Uygur Atasözleri A,E Maddeleri (Metin-Çeviri-Açıklama), Ankara Üniversitesi 2006.
8. Reyhan Gökben Saluk, Köroğlu Destanının Uygur Versiyonu (Metin-Aktarma-İnceleme), Gazi Üniversitesi, 2008.
9. Arzu Ardoğan, Uygur Halk Masalları, Gazi Üniversitesi, Ankara 2009.
10. Emel Tokmak, Uygur Bilmeceleri Üzerine Bir Değerlendirme, Nevşehir Üniversitesi, 2010.
11. Tuğba Gönel, Rahman Abdurehim’in “Uygurlarda Şamanizm” Adlı Eserinin Halkbilimi Açısından İncelenmesi, Nevşehir Üniversitesi, 2011
12. Saimaiti Beilikezi, Uygur Atasözleri ve Deyimler B,P,T,C Maddeleri: Metin-Çeviri-Açıklama, Ankara Üniversitesi, 2011.

DİN

1. Nurahmet Kurban, Yirminci Yüzyılda Uygurca Kur'an Çalışmaları, İstanbul Üniversitesi, 2002.
2. Abulizi Jilili, Doğu Türkistanlı Din Bilgini Damolla Sabbit Bin Abdalbaki (Hayatı, Eserleri ve İtikadi Görüşleri), Marmara Üniversitesi, 2004.
3. Bumairimu Abdukelimi, Uygur Türklerinin Dini İnanışları, Ankara Üniversitesi, 2006.
4. Maitikuerban Piding, Doğu Türkistan'da İslam Kurumları, Sakarya Üniversitesi, 2007.
5. Duygu Kaçaranoğlu, Çin'de ve Doğu Türkistan'da İslam'ın Yayılışı, Rize Üniversitesi, 2012.

SANAT

1. Abdullah Köse, Uygur Türklerinde Müzik İncelemesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2000.
2. Ayinuer Taxitiemuer, Uygur Türklerinde On İki Mukam Sanatı, Ankara Üniversitesi, 2009.

SOSYOLOJİ

1. Kasım Karaman, Göçmen Uygurların Dini Yaşayışları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Kayseri Örneği), Erciyes Üniversitesi, Kayseri 1995.
2. Abdureşit Celil, Türkiye'ye Göç Eden Uygurların Sosyo-Kültürel Yapısı, Hacettepe Üniversitesi, 1999.
3. Adil Yusuf, Üniversite Öğrencilerinin Tüketim Kültüründeki Değişmeler Çin Uygur Örneği, Ankara Üniversitesi 2006.
4. Remzi Ataman, Türkiye'de Yaşayan Doğu Türkistan Kökenli Uygur Türklerinin Sosyo-Kültürel Kimlikleri (Kayseri Örneği), Gazi Üniversitesi, Ankara 2006.
5. Zekiye Genç, Uygurlarda Kadın, Mimarşinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul 2009.
6. Mine Akman, Uygur Immigrants In Turkey: A Home away from home (Türkiye'deki Uygur Göçmenler: Evden Uzakta Bir Ev), Boğaziçi Üniversitesi, 2010.

EĞİTİM

1. Dilare Jiapaer, Çin Şinjiang Uygur Özerk Bölgesindeki İlk Orta ve Lise Öğretmenlerine Uygulanan Hizmet İçi Eğitim Etkinliklerinin Öğretmen Algılarına Göre Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi, 2010.
2. Abudukelimu Nuerkaosaier, Çin Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi Urumçi Şehrindeki Lise Öğrencilerinin Beslenme ve Fiziksel Aktivite Bilgi ve Davranışları, Hacettepe Üniversitesi, 2013.

EKONOMİ

1. İlyar Şemseddin, Doğu Türkistan'daki Aşırı Nüfus Artışının Tarım Sektörü Üzerine Etkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 1996.

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

1. Gökhan Akaydın, Uluslararası ve Bölgesel Bir Sorun Olarak Doğu Türkistan, Selçuk Üniversitesi, 2002.
2. İsmail Mehmet Emin, Değişen Dünya Stratejisinde Doğu Türkistan, Ankara Üniversitesi, 2003.
3. Shahzada Dauliatova, Çin'in Doğu Türkistan Politikası, Gazi Üniversitesi, 2007.

4. Soohye Baek, Uyghur (Eastern Turkistan) Secessionism in the People's Republic of China (Uygur Ayrılıkçılığı), Bilkent Üniversitesi, Ankara 2008.
5. Fatma Özge Atay, Impact of the Xinjiang Problem on China's External Relations: 1990 – 2010 (Sincan Sorununun Çin Dış İlişkilerine Etkisi: 1990-2010), Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2010.
6. Mustafa Keskin, Çin'de Etnik Azınlıklar ve Doğu Türkistan Sorunu, Yalova Üniversitesi, 2013.

B. DOKTORA TEZLERİ DİL

1. F. Sema Barutçu, Uygurca Sadaprarudita ve Drahmodgata Bodhisattva Hikayesi, Ankara Üniversitesi 1987.
2. S. Mahmut Kaşgarlı, Modern Uygur Türkçesinde Fiiller, İstanbul Üniversitesi 1991.
3. Rıdvan Öztürk, Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil, Gazi Üniversitesi, Ankara 1992.
4. Mehmet Ölmez, Hsüan Tsang'ın Eski Uygurca Yaşam Öyküsü 6. Bölüm, Hacettepe Üniversitesi, 1994.
5. Hikmet Koraş, Özbek ve Uygur Türkçelerinde İsim, Erciyes Üniversitesi, 1998.
6. Müesser Öztürk, Uygurcada Eylem Çekimi, Ankara Üniversitesi, 1996.
7. İshak Bekri Goca, Abidarim Koşavarti Şastr'in On-doku/ kun-doku Sözlüğü, İstanbul Üniversitesi, 1998.
8. Erkin Emet, Doğu Türkistan Ağızları, Ankara Üniversitesi, 2000.
9. Ferhat Kurban Tanrıdağlı, Çağdaş Uygurca'da Hoten Ağzı, Marmara Üniversitesi, 2001.
10. Mağfiret Kemal, Buddhist Türk Çevresi Eserlerinde Metafor, Ankara Üniversitesi, 2003.
11. Mustafa Yıldız, Yeni Uygur Türkçesinde Tasvir Fiilleri, Gazi Üniversitesi, 2004.
12. Elmira Kaljanova, Elmira Kaljanova Uygurca Dışastvustik (Giriş-Metin-Çeviri-Dizin ve Tıpkı Basım), Marmara Üniversitesi, 2005.
13. Ferruh Ağca, Eski Uygur Türkçesiyle Yazılmış Eserlerin Ses ve Şekil Özelliklerine Göre Tarihlendirilmesi, Hacettepe Üniversitesi, 2006.
14. Gülsine Uzun, Doğu Türkistan Kırgızlarından Derlenmiş Metinler (Gramer-Metin-İndeks), Ege Üniversitesi, 2006.
15. Serkan Şen, Orhon, Uygur ve Karahanlı Metinlerindeki Meslekler Bağlamında Eski Türk Kültürü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2007.
16. Aysun Demirer Güneri, Yeni Uygur Türkçesindeki Fiillerin Durum Ekli Tamlayıcıları, Gazi Üniversitesi, 2007.
17. Özgür Ay, "İz" Romanının Dili, Ege Üniversitesi, Ege Üniversitesi, 2007.
18. Murat Elmalı, Da?akarmapathaavad?nam? Giriş-Metim-Çeviri-Notlar-Dizin-Tıpkıbasım, Marmara Üniversitesi, 2009
19. Erdem Uçar, Altun Yaruk Sudur, V. Kitap, Berlin Koleksiyonundaki Fragmanların Transliterasyonu ve Transkripsiyonu Açıklamalar ve Dizin, Ege Üniversitesi, 2009.

20. Murat Orhun, Uygurcadan Türkçeye Bilgisayarlı Çeviri, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2010.
21. Hacer Tokyürek, Eski Uygur Türkçesinde Budizm ve Manihaizm Terimleri, Erciyes Üniversitesi, 2011.
22. Ahmet Karaman, Lutpulla Mutellip'in Şiirleri, Ege Üniversitesi, 2011.
23. Erol Topal, Karahanlı Türkçesi Kur'an Tercümesi ile Yeni Uygur Türkçesi Kur'an Tercümesinde Dini Söz Varlığı: Karşılaştırmalı İnceleme, Gazi Üniversitesi, 2012.
24. Neşe Erenoğlu, Türkiye Türkçesi ve Yeni Uygur Türkçesinin Sözdizimi Açısından Karşılaştırılması, Ege Üniversitesi, 2013.
25. Reyila Kaşgarlı, Çağdaş Uygur Şairlerinden Memtili Tevfik Efendi'nin Şiirleri Üzerinde Dil İncelemesi (Giriş-İnceleme-Metin-Aktarma-Sözlük), İstanbul Üniversitesi, 2014.

TARİH

1. İklil Kurban, Hocalar Devri, Hacettepe Üniversitesi, 1992.
2. Nuraniye Hidayet, Çin Elçisi Chang Ch'ien Seyahatnamesi'ne Göre Orta Asya'daki Etnik Gruplar, Hacettepe Üniversitesi, 1999.
3. Varis Abdurrahman, Karahanlılar Devleti ile Koçu (İdikut) Uygur Devleti'nin Münasibetleri, Ankara Üniversitesi, 2001.
4. Erkin Ekrem, Hsüan-Tsang Seyahatnamesi'ne Göre Türkistan, Hacettepe Üniversitesi, 2003.
5. Konuralp Ercilasun, Ch'ing Hanedanı Zamanından Kaşgar (19. Yüzyıl Başına Kadar), Ankara Üniversitesi, 2003.
6. Ömer Kul, Osman Batur ve Doğu Türkistan Milli Mücadelesi (1941-1951), İstanbul Üniversitesi, 2009.
7. Giray Fidan, Çin Kaynaklarına Göre 16. yy Osmanlı Çin İlişkileri ve Çin'deki Osmanlı Ateşli Silahları, Ankara Üniversitesi, 2010.
8. Hisaji Tokuda, Uygur-Çin Ticari İlişkilerinin Gelişimi, Ankara Üniversitesi, 2010.
9. Enkhbat Avırmed, Kök Türk ve Uygur Çağındaki Moğol Asıllı Halkların Siyasi ve Kültürel Durumları: 6 ve 9. Yüzyıllarda, Ankara Üniversitesi, 2011.

EDEBİYAT

1. Hülya Çengel (Kasapoğlu), Abdurrahim Ötkür'ün Şiirleri İnceleme-Metin-Aktarma, Gazi Üniversitesi, 1994.
2. Hatice Yiğitbaşı, Zordun Sabir'in Hire Derize Adlı Kitabından Duman Adlı Hikayenin Metin İnceleme, İndeks Çalışması, Trakya Üniversitesi, 1999.
3. Gülzade Tanrıdağlı, Çağdaş Uygur Romanı: 20. Yüzyıl, Marmara Üniversitesi, 1999.
4. Levent Doğan, Zunun Kadiri, Guncem (Metin-İnceleme-Dizin), Trakya Üniversitesi, 2000.

FOLKLOR

1. Alimcan İneyet, Uygur Halk Destanları Üzerinde İncelemeler, Ege Üniversitesi, 1995.
2. Abdulkakim Mehmet, Uygur Halk Destanları (İcra Merkezli ve Karşılaştırmalı Bir Araştırma), Ege Üniversitesi, 2006.
3. Adem Öger, Uygur Efsaneleri Üzerinde Bir Araştırma (İnceleme ve Metinler), Ege Üniversitesi, 2008.

4. Burak Gökbulut, Kıbrıs Türk Masalları ile Uygur Türk Masalları Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma (İnceleme-Metinler), Ege Üniversitesi, 2010.

SANAT

1. Şehnaz Biçer Özcan, Uygur Yazmalarında Sayfa Düzeni, Marmara Üniversitesi, 2010.
2. İsmail Hakkı Gerçek, Uygur Klasik Türk Halk Müziğindeki On İki Makamın Geleneksel Türk Müziğindeki Karşılıkları Üzerine Bir İnceleme, İnönü Üniversitesi, 2013.

SOSYOLOJİ

1. Mettursun Beydullah, Taklamakan Çölünün Merkezindeki Bilinmeyen Uygur Köyü: deryabıy, Ankara Üniversitesi, 2005.

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

1. Ahmet Türköz, Doğu Türkistan'da İnsan Hakları, İstanbul Üniversitesi, 1998.

C. KİTAPLAR

DİL

1. Reşit Rahmeti Arat, Doğu Türkçesi Metinleri, Yayına Hazırlayan: Osman Fikri Sertkaya, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1987.
2. E. Denison Ross, Kuş isimlerinin Doğu Türkçesi, Mançuca ve Çince Sözlüğü, İngilizceden Çeviren: Prof. Dr. Emine Gürsoy-Naskali, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1994.
3. Ceval Kaya, Uygurca Altun Yaruk. Giriş, Metin ve Dizin, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1994.
4. Rıdvan Öztürk, Yeni Uygur Türkçesi Grameri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1994.
5. Paul Pelliot, Uygur Yazısıyla Yazılmış Uğuz Han Destanı Üzerine, Tür Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.
6. Emir Necipoviç Necip, Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü, Çevien: İklil Kurban, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.
7. Rıdvan Öztürk, Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1997.
8. F. Sema Barutçu Özönder, Abidarim Kınlıg Koşavarti Şastirtakı Çinkirtü Yörüglerning Kingürüsü'nden Üç İtigsizler. Giriş-Metin-Tercüme-Notlar-İndeks, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1998.
9. Wang Yuan-xin, Çin'deki Türk Diyalektleri Araştırma Tarihi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.
10. F. Sema Barutçu Özönder, Üç İtigsizler, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.
11. Engin Çetin, Altun Yaruk (Yedinci Kitap), Karahan Kitabevi, Adana, 2000.
12. Ceval Kaya, Uygur Harflı Rızvan Şah ile Ruh Afza Hikayesi, 2. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2008.

13. Erkin Emet, Doğu Türkistan Ağızları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2008.
14. F. Sema Barutcu Özönder, Kaşgarlı Mahmud Kitabı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2008.
15. Emek Üşenmez, Karahanlı Türkçesinin Sözlüğü, Doğu Kitabevi, İstanbul, 2010.
16. Arpat Berta, Sözlerimi İyi Dinleyin. Türk ve Uygur Yazıtlarının Karşılaştırmalı Yayını, Çeviren: Emine Yılmaz, Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara, 2010.
17. Kemal Eraslan, Eski Uygur Türkçesi Grameri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2012.
18. Mehmet Ölmez, Orhon-Uygur Hanlığı Dönemi: Moğolistan'daki Eski Türk Yazıtları, Bilge Su Yayıncılık, Ankara, 2012.
19. Mağrifet Kemal Yunusoğlu, Uygurca - Çince İdikut Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2012.
20. Zemire GULCALI, Eski Uygurca Altun Yaruk Sudur'dan "Aç Bars" Hikayesi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2013.
21. Talat Tekin, Irk Bitig, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2013.
22. Erdem Uçar, Uygurca Altun Yaruk Sudur IX. Tegzinç, Dinozor Kitabevi, İzmir, 2013.
23. Erkin Emet - Adilcan Eruygur, Temel Uygurca, Grafiker Yayınları, Ankara, 2013.
24. Betül Özbay, HUAŞTUANIFT: Maniheist Uygurların Tövbe Duası, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2014.
25. İsmail Doğan - Zerrin Usta, Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü, Altınpost Yayınları, Ankara, 2014.
26. Serkan Şen, Eski Uygur Türkçesi Dersleri Bilge Kültür Sanat Yayını, İstanbul, 2014.
27. Akartürk Karahan, Eski Uygurcada Bağlaçlar, Grafiker Yayınları, Ankara, 2014.
28. Levent Doğan, Uygur Türkçesi Grameri, Parafiks Yayınevi, İstanbul, 2014.
29. Melek Özyetgin, İslam Öncesi Uygurlarda Toprak Hukuku, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2014.

TARİH

1. Özkan İzgi, Uygurların Siyasi ve Kültürel Tarihi (Hukuk Vesikalarına Göre), Türk Kültürünün Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1987.
2. Özkan İzgi, Çin Elçisi Wang Yen-Te'nin Uygur Seyahatnamesi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.
3. Andrew D. W. Forbes,, Doğu Türkistan'daki Harb Beyleri (Doğu Türkistan'ın 1911-1949 arası Siyasi Tarihi), Çeviren: Envercan, Bayrak Yayıncılık-Matbaacılık San. Ve Tic. Ltd. Şti, İstanbul, 1991.
4. İklil Kurban, Şarki Türkistan Cumhuriyeti (1944-1949), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1992.
5. İklil Kurban, Doğu Türkistan İçin Savaş, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.
6. Ahmet Kemal İlkul, Çin-Türkistan Hatıraları, Hazırlayan: Dr. Yusuf Gedikli, Ötüken Neşriyat A.Ş., İstanbul, 1997.

7. Mehmet Saray, Doğu Türkistan Türkleri Tarihi 1 (Başlangıcından 1878'e Kadar), Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1997.
8. Adil Hikmet Bey, Asya'da Beş Türk, Ötüken Neşriyat A.Ş., İstanbul, 1998.
9. Kemal Göde, Eratnalılar (1327-1381), Türk tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.
10. Gülçin Çandarlıoğlu, Uygur Devletleri Tarihi ve Kültürü, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 2006.
11. Gülçin Çandarlıoğlu, Özgürlük Yolu - Nurgocay Batur'un Anılarıyla Osman Batur, Doğu Kütüphanesi, İstanbul, 2006.
12. İsa Yusuf Alptekin, İsa Yusuf Alptekin'in Mücadele Hatıraları 1949-1980 (Esir Doğu Türkistan İçin-2), Berikan Yayınları, Ankara, 2007.
13. Saadettin Gömeç, Uygur Türkleri Tarihi ve Kültürü, Akçağ Yayınları, Ankara, 2008.
14. Saadettin Gömeç, Uygur Türkleri Tarihi, Berikan Yayınları, Ankara, 2009.
15. Polat Kadiri, Baturlar- Polat Kadiri (Ülke Tarihi)/(Doğu Türkistan Milli Mücadele Tarihi 1930-1949), Berikan Yayınları, Ankara, 2009.
16. Varis Abdurrahman, Orta Asya Türk Tarihinin Kaynakları, Binyıl Yayınevi, Ankara, 2009.
17. Turgun Almas, Uygurlar, Selenge Yayınları, İstanbul, 2012.
18. Konuralp Ercilasun, Tarihin Derinliklerinden 19. Yüzyıla Kaşgar, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara, 2013.
19. Muhammed Bilal Çelik, Yarkend Hanlığı'nın Tarihi, IQ Kültür Sanat İyincilik, İstanbul, 2013.
20. Li Sheng, Sinciang Uygur Tarihi, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2013.
21. Çin Kaynaklarına Göre Türkistan Şehirleri, Yayına Hazırlayan: Kürşat Yıldırım, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2013.

EDEBİYAT

1. Reşid Rahmeti Arat, Eski Türk Şiiri, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1991.
2. Nasrettinoğlu, İrfan Ünver, Çağdaş Uygur Şiiri Antolojisi, Ankara, 1995.
3. Sultan Mahmut Kaşgarlı, Çağdaş Uygur Türklerinin Edebiyatı, T.C.Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.
4. Erkin Emet, Çağdaş Uygur Şiiri Antolojisi, Kültür Bakanlığı, Yayınları, Ankara, 1998.
5. Hülya Kasapoğlu, Abdurahim Ötkür Şiirleri (1-2. Cilt), Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 2000.
6. Alimcan İnayet, Abdulhaluk Uygur ve Şiirleri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.

FOLKLOR

1. Uygur Halk Masalları, Hazırlayan: Ehet Haşim, Çeviren: Ahmet Bican Ercilasun - A. Şekür Turan, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989.
2. İsa Özkan, Abdurrahman Han Destanı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989.

3. Kurtuluş Öztopçu, Uygur Atasözleri ve Deyimleri, Doğu Türkistan Vakfı, İstanbul, 1992.
4. Erkin Emet – Soner Yalçın, Nasrettin Hoca, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995.
5. Abdulkerim Rahman, Uygur Folkloru, Çeviri: Soner Yalçın – Erkin Emet, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996.
6. Uygur Halk Destanları 1, Hazırlayan: Alimcan İneyet, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2004.
7. Nur'ala Göktürk, Geleneksel Doğu Türkistan Uygur Mutfak Kültürü, Mart Matbaacılık Sanatları Tic. Ve San. Ltd.Şti, İstanbul, 2006.
8. Sultan Mahmut kaşgarlı, Seley Çakan Fıkraları, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2008.
9. Alimcan İneyet, Türk Dünyası Efsane ve Masallarında Bir Dev Tipi: YALMAVUZ/CELMOĞUZ, Bilge Kültür Sanat Yayını, İstanbul, 2010.
10. Alimcan İneyet, Yusuf Mamay ve Manas Destanı (Doğu Türkistan Kırgız Varyantı), Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2010.
11. Abdulhakim Mehmet, Uygur Halk Destanları ve Destancılık Geleneği Üzerine Araştırmalar, Elik Yayınları, İzmir, 2010.
12. Abdulhakim Mehmet, Uygur Halk Destanı ÇİN TÖMÜR BATUR, egetan, İzmir, 2011.
13. Uygur Halk Destanları 3, Hazırlayan: Abdulhakim Mehmet, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.
14. Uygur Halk Destanları 2, Hazırlayan: Alimcan İneyet, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2013.
15. Erkin Emet, Nüktedan Hisam Kurban, Grafiker Yayınları, Ankara, 2013.
16. Adem Öger, Uygur Türklerinde Törenler ve Bayramlar, Grafiker Yayınları, Ankara, 2013.
17. Alimcan İneyet, Uygur Halk Destan/Hikâyeleri Üzerinde İncelemeler, gecekitaplığı, Ankara, 2014.

DİN

1. Zekeriya Kitapçı, Doğu Türkistan ve Uygur Türkleri Arasında İslamiyet, Yedi Kubbe Yayınları, 2005.

EKONOMİ

1. İlyar Şemseddin, Doğu Türkistan'da Demografik Yapı ve Tarım, İrfan Kültür Ve Eğitim Merkezi Yayınları, İzmir, 1997.

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

1. Doğu Türkistan'da Çin'in Sömürge Politikası, Hazırlayan: Yücel Hacıoğlu, Türk Yurdu Yay., Ankara, 1998.
2. Ahmet Türköz, Doğu Türkistan'da İnsan Hakları, Doğu Kütüphanesi, 2010.
3. Nuraniye Hidayet Ekrem, Çin halk Cumhuriyeti Dış Politikası (1950-2000), Asam Yayınları Ankara, 2003..

GENEL

1. M. Niyazi Mahmutoğlu, Doğu Türkistan, Gökhan Öndin Eğitim Vakfı Yayını, İzmir, 1987.
2. İsa Yusuf Alptekin, Unutulan Vatan Doğu Türkistan, Seha Neşriyatı, 1992.
3. Muzaffer Maden, Kaşgar ve Ötesi: gezi Notları, Anılar ve Düşünceler, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001.
4. Harun Yahya, Komünist Çin'in Zulüm Politikası ve Doğu Türkistan, Kültür Yayıncılık, İstanbul, 2002.
5. Raphael Israeli, Çin'deki Müsülmanlar, Çev. İbrahim Kapaklıkaya, Gelenek Yay. İstanbul, 2003.
6. Sultan Mahmut Kaşgarlı, Uygur Türkleri Kültürü ve Türk Dünyası, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2004.
7. M. Rıza Bekin, M. Rıza Bekin'in Anıları Doğu Türkistan Vakfı başkanı, Kastaş Yayınları, İstanbul, 2005.
8. Dursun Özden, Uygur Karızlarına Yolculuk, Kaynak Yayınları, 2006.
9. Ahsen Utku, Doğu Türkistan İpek Yolunun Mahsun Ülkesi, İlke Yayıncılık, İstanbul, 2006.
10. Barış Adıbelli, Doğu Türkistan, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2008.
11. Erkin Emet, 5 Temmuz Ürümçi Olayı ve Doğu Türkistan, Grafiker Yayınları, Ankara, 2009.
12. G. Ahmetcan Asena, Çin-Doğu Türkistan (İpek Yolu 1), Pan Yayıncılık, İstanbul, 2009.
13. Eser Saka, Doğu Türkistan Düşten Gerçeğe Yolculuk, Kişisel Yayınlar, Ankara, 2009.
14. Hür Doğu Türkistan Sempozyumu (Bildiriler), İHH İnsani Yardım Vakfı, İstanbul, 2010.
15. Mehmet Emin Hazret, Ejderhanın Korkusu Türkiye (Türkiye-Çin İlişkinin Bilinmeyen Yönleri), Cinius Yayınları, İstanbul, 2011.
16. Amine Tuna, Doğu Türkistan'da Asimilasyon ve Ayrımcılık, İHH Kitap, 2012.